

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

БОГДАН Олександр Іванович

УДК 338.262 : 002.55

**СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ**

Спеціальність 08.06.01 – Економіка, організація і управління
підприємствами

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпропетровськ – 2003

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Кременчуцькому державному політехнічному університеті Міністерства освіти і науки України та Кременчуцькому інституті Дніпропетровського університету економіки та права, Закрите акціонерне товариство.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ХОЛОД Борис Іванович,
Дніпропетровський університет економіки та права, президент, ЗАТ

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
КОВАЛЬЧУК Костянтин Федорович,
Національна металургійна академія,
декан економічного факультету
кандидат економічних наук, доцент
ЛЕПА Роман Миколайович,
Донецький інститут економіки та господарського права, доцент кафедри інформатики

Провідна установа – Інститут економіки промисловості НАН України,
головний обчислювальний центр, м. Донецьк

Захист відбудеться «30» травня 2003 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 08.120.01 у Дніпропетровському університеті економіки та права за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна Леніна, 18.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Дніпропетровського університету економіки та права за адресою: 49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна Леніна, 18.

Автореферат розісланий «30» квітня 2003 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

Шаповал В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Кризові явища, які виникли в економіці України внаслідок її реформування, мають місце і на початку XXI століття. Їхня структура обумовлена не тільки економічними проблемами, пов'язаними з результатами непідготовленого входження України в новаційне середовище з ринковими відносинами, але й з відсутністю досвіду управління і довгострокового планування на підприємствах в умовах швидкої мінливості факторів зовнішнього середовища і підвищення конкуренції, недосконалої нормативної бази з регулювання поведінки на ринку, досвіду маркетингової оцінки ринку і власного виробництва. У зв'язку з цим у підприємств виникають проблеми неадекватної оцінки кон'юнктури ринку, оцінки власних можливостей, що призводить до внутрішнього кризового стану підприємств – стагнації або закриття.

Великою мірою можливості ліквідації кризових явищ залежать від ефективності маркетингової політики і менеджменту організації. Важливість вирішення цих питань в останній час зростає і для підприємств, які займаються створенням новітньої інформаційної продукції і послуг та забезпеченням технічного обслуговування різноманітної обчислювальної техніки. В Україні такими є підприємства інформаційно-технічного обслуговування (ПІТО). Система управління на більшості з них характеризується використанням переважно традиційних форм та методів планування, головним завданням яких є задоволення короткострокових поточних потреб виробництва. На цих підприємствах поки що не мають значного досвіду в проведенні робіт з формування механізмів розрахунку довгострокових перспектив розвитку виробництва в умовах ринкового середовища.

Тенденції в розвитку економіки України вимагають від менеджерів ПІТО використання нових підходів до планування своєї діяльності. Серед нагальних проблем – впровадження методів стратегічного планування. Існуючі підходи до визначення стратегії підприємства в сучасних умовах потребують детального доопрацювання. Необхідним стає детальний аналіз зовнішнього середовища з його швидкозмінними факторами впливу на організацію.

Сучасний стан процесу планування на підприємствах України, зокрема стратегічного планування, що не відповідає ринковим вимогам як достатня умова для виходу з кризового стану та подальшого розвитку і неготовність менеджерів застосовувати стратегічні важелі при формуванні плану підприємства, відсутність досконалої і адаптованої до умов вітчизняної економіки системи стратегічного планування, методології та комплексу формалізованих методів з організації, оцінки та контролю проведення планової діяльності зумовили необхідність проведення наукового дослідження та удосконалення сучасних планових процесів на діючих підприємствах.

Означені питання у певному аспекті виявилися предметом дослідження багатьох вчених. Концептуальні положення щодо організації та впровадження стратегічного планування, запровадження нових технологій на основі концептуальних положень відображені у роботах вчених: І. Ансоффа, В.І. Борисевича, О.Б. Білого, А.І. Ільїна, У. Кинга, Д. Кліланда, Ф. Котлера, Н.В. Куденка, Ю.А. Кузнєцова, Й. Лесіфа, Н.М. Мартиненка, Н.І. Молчанова, Е.Г. Панчека, В.Р. Прауде, Е.А. Уткіна та ін.

Проблеми розвитку підприємств інформаційно-технічного обслуговування в певній мірі висвітлюють роботи В.М. Глушкова, І.А. Дальниченка, Н.І. Іванова, А.І. Рокитова.

Процес створення системи стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування не можна розглядати поза питаннями системи управління ними. Це положення обумовило необхідність звернення до праць учених, наукові інтереси яких були пов'язані з наукою управління підприємствами – зокрема з теорією систем, теорією і методикою моделювання управлінської діяльності (Л.Є. Басовського, В.І. Выборного, В.Ф. Гриньов, С.А. Дятлов, В.В. Ковальов, А.І. Муравйов, О.А. Сердюка, С.І. Соколенка, В.А. Ткаченко, Б.І. Холод).

Заслужують на увагу дослідження зарубіжних вчених, особливо в галузі теорії управління (Е. Альфред, М.Х. Мескон, М. Альберт, Б. Саймен, Ф. Тейлор, Г. Файоль, Ф. Хедоурі).

Необхідно також враховувати недостатню розробку теоретичних положень, на засадах яких треба організовувати ефективну систему управління на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування, відсутність науково обґрунтованих методичних рекомендацій щодо організації стратегічного планування їхньої діяльності, спеціальної економічної літератури з питань удосконалення управління підприємствами інформаційно-технічного обслуговування в умовах ринкових відносин.

Необхідність теоретичного обґрунтування і розробки практичних механізмів формування системи стратегічного планування діяльності ПІТО в умовах ринкового середовища обумовило вибір теми, мету дослідження і перелік необхідних задач для їх досягнення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до комплексної теми досліджень кафедри менеджменту Кременчуцького державного політехнічного університету „Управління інноваційними процесами на підприємствах” (автором розроблені рекомендації щодо впровадження стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування) комплексної теми досліджень кафедри маркетингу та менеджменту Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету економіки та права „Маркетингові дослідження кон'юнктури сировини, товарів і послуг Кременчуцького регіону” (автором визначено стан розвитку ринку інформаційно-технічних послуг в межах Кременчуцького регіону), а також комплексної теми „Організаційно-економічні чинники розвитку технологічного та методичного забезпечення систем управління промисловими підприємствами в умовах ринкових відносин” (державний реєстраційний номер 0100U000948) (внесок автора полягає в розробці теоретичних і практичних механізмів щодо формування системи стратегічного планування діяльності підприємств інформаційно-технічного обслуговування).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення і розвиток теоретичних і практичних механізмів формування системи стратегічного планування діяльності підприємств інформаційно-технічного обслугову-

вання за умов нестабільного ринкового середовища.

Досягнення поставленої мети обумовлює необхідність вирішити такі задачі:

- розкрити сутність і особливості проведення стратегічного планування в сучасних економічних умовах;

- розглянути сучасні принципи та підходи в плануванні діяльності підприємств з урахуванням ринкових перетворень;

- дослідити та поглибити теоретичні основи проведення стратегічного планування;

- визначити елементи системи стратегічного планування для підприємств інформаційно-технічного обслуговування;

- розглянути на рівні підсистем проведення стратегічного планування для підприємств інформаційно-технічного обслуговування;

- виявити вплив основних функцій стратегічного планування на формування стратегічного плану підприємств інформаційно-технічного обслуговування;

- розробити рекомендації щодо послідовності впровадження стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування;

- удосконалити способи оцінки результатів впровадження стратегічного планування.

Об'єктом дослідження є процес планування господарської діяльності підприємств інформаційно-технічного обслуговування в умовах ринкової економіки.

Предметом дослідження є процеси формування системи стратегічного планування для підприємств інформаційно-технічного обслуговування та механізм впровадження стратегічного планування.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є діалектичний метод пізнання, фундаментальні положення економічної теорії, сучасна концепція теорії управління економічним розвитком суб'єктів господарювання, класичні і сучасні роботи в сфері планування діяльності підприємств інформаційно-технічного обслуговування.

ційно-технічного обслуговування.

Крім того для вирішення поставлених задач у дисертаційній роботі були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: *теоретичне узагальнення* – для визначення тенденцій розвитку та концепції стратегічного планування діяльності підприємств інформаційно-технічного обслуговування й уточнення окремих питань; *аналіз та системний підхід* – для визначення складу та взаємозв'язків між елементами системи стратегічного планування; *класифікація* – для вивчення та узагальнення різних стратегій підприємства, функціонуючого в ринковому середовищі; *статистичний* – для дослідження розвитку підприємства за минулі роки; експертних оцінок – для визначення важливості та істотності отриманих в ході реалізації стратегічного планування змін; *кількісний та якісний* – для оцінки отриманих фактичних зрушень у системі управління після впровадження стратегічного планування.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження склали опрацьовані й узагальнені дані, які характеризують діяльність підприємств Кременчуцького регіону. Як джерело інформації використані також офіційні матеріали довідників Державного комітету статистики з питань економічної ситуації в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вивченні і вирішенні ряду досі недостатньо опрацьованих теоретичних та практичних проблем щодо впровадження функції стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування в умовах нестабільного ринкового середовища і зводиться до такого:

вперше:

- здійснено формування стратегічного плану на основі взаємозв'язку між основними функціями стратегічного планування і підсистемами стратегічного плану, що дозволяє забезпечити зменшення рівня невизначеності стану основних показників організації вже на початкових етапах процесу стратегічного планування;

удосконалено:

- методику проведення стратегічного планування, яка передбачає розгляд

менеджерів, як основного рушійного чинника цього процесу;

- механізм функціонування і взаємодії підсистем стратегічного планування, що дозволяє підвищити ефективність системи управління;

дістали подальшого розвитку:

- способи визначення кількісних і якісних показників ефективності функціонування системи планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування за умов впровадження стратегічної складової;

- механізм формування та оцінки управлінських рішень під час проведення стратегічного планування.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в розробці рекомендацій з організації стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування, що можуть допомогти керівникам цих підприємств сформувавши вагоме підґрунтя для підвищення ефективності управління.

Підтвердженням практичного значення одержаних результатів є використання основних розробок та рекомендацій дисертаційного дослідження на підприємствах м. Кременчука: ЗАТ Науково-технічний центр «Інформаційні системи», ВАТ Науково-виробниче об'єднання «Баланс+» (акти впровадження додаються).

Крім того, результати дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету економіки та права при викладанні дисциплін „Планування діяльності підприємств”, „Менеджмент підприємств” (акти впровадження додаються).

Особистий внесок здобувача полягає в розробці власного підходу до вирішення важливого наукового завдання з формування ефективної системи стратегічного планування, обґрунтуванні основних її принципів, визначенні умов впровадження та способів визначення показників ефективності діяльності ПТОО при використанні зазначеної системи. Особистий внесок автора в наукових роботах, написаних у співавторстві, наведено у списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки дисертації доповідалися на наукових конференціях: «Проблеми створення нових машин та технологій» економічна секція (21 – 22 травня 1998 р., м. Кременчук, Кременчуцький державний політехнічний інститут, доповідь "Освоєння менеджменту в Україні»); «Наука – незалежність України» (13 травня 1999 р., м. Кременчук, Інститут економіки та нових технологій, доповідь «Інформація як визначальний фактор в організації діяльності менеджерів»); «Маркетинг нових машин і технологій» (18 травня 1999 р., м. Кременчук, Кременчуцький державний політехнічний інститут, доповідь «Планування - як основна функція менеджменту»).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових праць, з них 7 у фахових виданнях, загальним обсягом 4,11 умов.-друк. арк., з яких 3,7 умов.-друк. арк. – належить особисто автору.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Роботу викладено на 182 сторінках машинописного тексту, вона містить 9 таблиць, 31 рисунок. Список використаних джерел включає 181 найменування.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі „Сутність стратегічного планування і його реалізація на підприємствах України” розглянуто сучасний стан економіки України та шляхи розв’язання завдань реформування системи управління на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування, наукові принципи, підходи та методи планування, функції стратегічного планування.

Соціально-економічні перетворення, інновації у сфері управління та філософії бізнесу стали дійовими чинниками при формуванні сучасного бізнес-середовища. Виявлено значний негативний вплив загальноекономічної кризи

на стан підприємства. Аналіз цих явищ дозволив визначити ряд факторів, від яких залежить розвиток сучасного підприємства в Україні:

- загальнодержавний економічний стан;
- розвиток сучасних форм і методів управління та планування;
- рівень конкурентоспроможності виробництва;
- наявність необхідного кадрового потенціалу для реалізації нових методів управління.

При цьому досить сильно відчувається вплив ринкової економіки (яка має високий рівень ротації) на зміст і форми планування. Реальною необхідністю став пошук такої форми планування, яка змогла б враховувати вплив мінливих факторів зовнішнього середовища, адаптувати до них внутрішнє середовище, забезпечити безперервний стратегічний аналіз наведених факторів та за його результатами створити стратегічний план, який забезпечив би виживання економічної організації, зокрема підприємств інформаційно-технічного обслуговування.

З багатьох причин (відсутність досвіду роботи в умовах ринкової економіки, підвищення конкуренції, недостатність нормативно-правових документів з організації та регулювання відносин у сфері інформаційно-технічного обслуговування) в роботі багатьох підприємств інформаційно-технічного обслуговування протягом останніх років мала місце тенденція зменшення обсягів виконуваних інформаційно-технічних робіт та послуг, що призвело до погіршення їх позицій на відповідному загальнодержавному ринку.

У першому розділі визначено, що підприємства інформаційно-технічного обслуговування, які протягом останніх років збагачували досвід роботи з промисловими та іншими підприємствами в вирішенні питань інформаційно-технічного обслуговування, здобули значний науковий, технологічний, програмний та кадровий потенціал і можуть стати основою для створення підприємств нового покоління, які дозволять споживачам інформаційно-технічних послуг за допомогою використання новітніх інформаційних технологій забезпечити підвищення ефективності їхньої діяльності. Також виявлено, що підп-

приємства інформаційно-технічного обслуговування за умов традиційної системи управління (стосовно планування) не в змозі успішно вирішувати завдання в довгостроковому періоді. На основі результатів аналізу зроблено висновки про те, що необхідно проводити пошук шляхів успішного розв'язання завдань реформування сучасної системи управління і, зокрема, в умовах функціонування підприємств інформаційно-технічного обслуговування, впроваджувати форми планування, які дають можливість більш ефективно передбачати розвиток бізнес-середовища і вплив його факторів на діяльність підприємства.

Вирішення цієї проблеми можливе за умов використання менеджерами ПТТО функцій стратегічного планування. З урахуванням аналізу зарубіжної та вітчизняної економічної практики було виявлено, що, не зважаючи на суперечності у використанні стратегічного планування, в усіх економічно розвинутих країнах світу (США, Франція, Японія) і в державах з перехідною економікою (Росія, Румунія, Угорщина, Китай) визнають залежність загального соціально-економічного стану держави від рівня розвитку стратегічних систем планування; необхідність на державному рівні забезпечити відповідні умови для впровадження і ефективного розвитку методів стратегічного планування.

У цьому розділі відзначено також, що планування повинно здійснюватися за науково визначеними принципами, серед яких пріоритетними вважаються: єдність, безперервність, гнучкість, точність. Воно тісно пов'язане з наукою управління, насамперед з менеджментом, економічною теорією, математичними науками. Зокрема акцентується увага на необхідності удосконаленню процесу реалізації функцій стратегічного планування: розподілу ресурсів, організаційним змінам, координації та регулюванню, адаптації до зовнішнього середовища. Досить актуальною в реалізації визнана проблема використання наукових підходів та формалізованих методів планування.

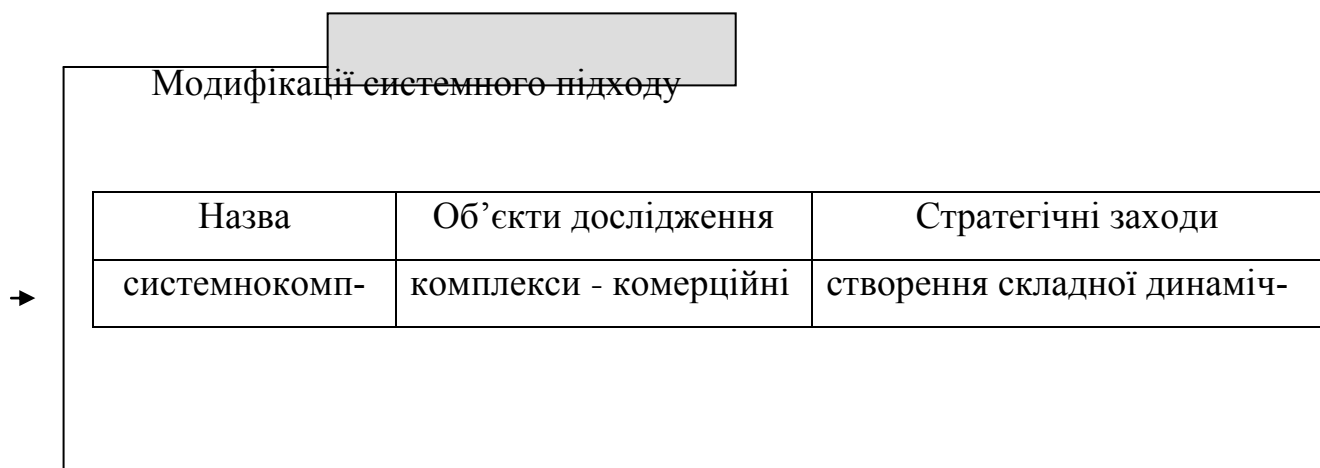
У другому розділі „Технологія формування системи стратегічного планування в управлінні підприємствами інформаційно-технічного обслуговування” досліджено підходи до формування системи стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування. Визначено

стан розвитку теорії та методології стратегічного планування, які відображають відомий у науці загальнометодологічний підхід дослідження економічних процесів. Розглянуто модифікації системного підходу, його аспекти та принципи. Досліджено механізм формування і взаємодії комплексу управлінських рішень, які необхідні для організації стратегічного планування,

У дисертаційній роботі розкривається структура методології стратегічного планування, доведено суттєвий вплив її стану на хід стратегічного планування. Необхідність розгляду економічної системи як цілого, що динамічно розвивається, з одного боку, та важливість роздрібнення системи на елементи в їхній взаємодії, з другого боку, обумовили необхідність застосування системного підходу.

Враховуючи, що стан стратегічного планування має значний вплив на рівень ефективності управління та виробництво рекомендовано використовувати при його формуванні системний підхід у різних його модифікаціях (рис. 1). Це дозволить досягти на підприємстві більшої конкретизації завдань, цільової орієнтації та комплексності накреслених заходів, врахувати можливість досягнення мультиплікаційного ефекту за рахунок взаємодії різних підрозділів, оптимального використання ресурсів, зменшення витрат, більшого динамізму в розвитку об'єкту планування.

У другому розділі розглянуто змістовні характеристики підсистем, які так означені в загальній системі стратегічного планування: підсистема системи планів, підсистема організаційного забезпечення, підсистема планового процесу, підсистема інформаційного забезпечення, підсистема управління стратегічним плануванням, підсистема прийняття рішень.

	лексний	організації та їх об'єднання	ної системи
→	системнопрог- рамний	наукові, технічні, соці- альні, економічні про- блеми	досягнення цільової орієнта- ції, комплексності фінансу- вання
→	системно- мультиплікацій- ний	мультиплікаційні ефек- ти, виникаючі в органі- зації	увага до процесу мультиплі- кації в процесі виробництва та економії ресурсів
→	системно- нормативний	напрямки використання виділених ресурсів	досягнення оптимального співвідношення використан- ня ресурсів
→	системний ре- жиму економії	ресурси та закони еко- номії	формування заходів економії і оптимального співвідно- шення ресурсів
→	системно- динамічний	шляхи досягнення бі- льшого динамізму роз- витку організації	формування завдань за еко- номічними, соціальними по- казниками та ін.

Рис. 1. Системний підхід в процесі стратегічного планування

Визначено основні вимоги до комплексу взаємопов'язаних планів, серед яких особливого значення набуває адаптивний характер цих планів на всіх етапах, а також відповідність основним аспектам (горизонтальний, вертикальний, часовий, причинний, практичний) стратегічного планування.

Відзначено, що незважаючи на наявність на ПІТО розвинутої системи обробки інформації, суттєво розвинутими залишаються системи які орієнтовані на обробку переважно внутрішньої інформації, в той час як при функціонуванні в ринкових умовах підвищується значення якості обробки інформації про стан зовнішнього середовища (ринок, конкурентів, позиції організацій, можливості та ризик). Наголошується на необхідності створення досконалих механізмів

мів та технологій обробки інформації із зовнішнього середовища (стратегічних даних, стратегічної інформації), що й визначає актуальність розвитку ПІТО.

В умовах реформування систем управління та планування особливого значення набирає кадрове та організаційне питання, стан вирішення яких обумовлює використання різних профілів організації планування (централізація, децентралізація планових функцій). Як висновок сформульовано твердження про необхідність постійного прагнення до змін, залучення наявних виробничих та кадрових резервів, підвищення значення мотивації в плановій роботі, що забезпечує швидкий рух до удосконалення виробничої діяльності.

На основі попереднього розгляду важливих питань, пов'язаних з проведенням планової діяльності, в дисертаційній роботі має місце спроба розкриття та обґрунтування умов успішної організації стратегічного планування з використанням комплексу управлінських рішень. Рекомендується, зокрема, цю проблему вирішувати за допомогою кількісного та складового аналізу стратегічного планування. Акцентується увага на визначенні місії та цілей організації, дослідженні зовнішнього та внутрішнього середовища, стратегічному аналізі результатів попередніх етапів, визначення варіантів та вибору власної стратегії підприємства.

Відзначається також, що на рівень організації процесу планування діяльності ПІТО впливає змістовний та елементний склад кожної з його складових. Зокрема, цілі повинні відображати очікувані результати у вигляді якісних та кількісних показників, період їх досягнення, критичні значення. Під час аналізу зовнішнього середовища організації запропоновано розділити його на частини за характером впливу (внутрішнє, робоче, загальне).

За допомогою стратегічного аналізу проводиться робота з виявлення на основі отриманих даних різниці між наявним і очікуваним станом показників середовища. Рекомендовано застосовувати графічні методи відображення результатів стратегічного аналізу (аналіз розриву, аналіз життєвого циклу).

При визначенні можливої стратегії діяльності ПІТО використовувалися відомі теоретичні та практичні розробки вітчизняних та зарубіжних науковців.

Сформульовано висновок, що кожна з визначених стратегій може бути використана, якщо це дозволить досягти відповідної цілі організації. При формуванні стратегії ПІТО необхідно враховувати можливі об'єктивні обмеження (фінанси, ризик, навички та здібності менеджерів організації, виробничі зв'язки, протидія конкурентів).

Було зазначено, що наявні наукові основи проведення стратегічного планування достатні для початку його здійснення на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування. Ці підприємства, маючи значний потенціал розвитку, заслуговують на право стати об'єктом випробування нових підходів у плануванні, що дозволить розпочати впровадження в управлінську практику функції стратегічного планування.

У третьому розділі „Організація процесу стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування” запропоновано акцентувати увагу менеджерів ПІТО при формуванні стратегічного плану на виявлення впливу функцій стратегічного планування, удосконаленні процесу впровадження і визначення послідовності заходів планування, комплексній оцінці ефективності здійснення стратегічного планування.

Відзначено що, підвищення уваги менеджерів вітчизняних підприємств до впровадження функції стратегічного планування може мати позитивний вплив на стан виробництва, підвищити рівень передбачуваності змін зовнішнього середовища, задовольнити потребу у необхідному інструментарії для здійснення планованих робіт в ринковому середовищі. Вони повинні виявити готовність до впровадження і використання стратегічного планування в умовах діяльності власних підприємств.

Для керівників підприємств за цих умов підвищується значення наявності чіткої методики проведення стратегічного планування. При формуванні стратегічного плану підприємства необхідно враховувати вплив на його підсистеми функцій стратегічного планування (рис. 2).

Функції стратегічного планування	Розподіл ресурсів		Планування розподілу ресурсів	Підсистеми стратегічного плану
	Адаптація до зовнішнього середовища		Планування адаптації до зовнішнього середовища	
	Координація і регулювання		Планування координації та регулювання	
	Організаційні зміни		Планування організаційних змін	

Рис. 2. Основні функції стратегічного планування і підсистемами стратегічного плану

Як видно з рис. 2 кожна з зазначених підсистем стратегічного плану відчуває певний вплив відповідної функції планування, що вимагає більш детального їх вивчення. Особливу увагу традиційно приділяють підсистемі розподілу ресурсів, тому що саме розподіл ресурсів є одним з найбільш значущих способів конкретизації стратегії, перетворення її з абстракції на реальність. Для забезпечення оптимального розподілу ресурсів між різними проектами рекомендується застосувати „Діловий екран”, який дозволяє на основі аналізу факторів конкурентоспроможності та привабливості встановити пріоритетність у забезпеченні ресурсами.

Зазначається також, що для більшості менеджерів підприємств інформаційно-технічного обслуговування найбільшу проблему становить не проектування змін на основі впровадження стратегічного планування, а сам етап впровадження. Додаткову перепону створює традиційне ставлення до цього процесу як до функції переважно вищого керівництва. Тому одним з напрямків роботи керівників є створення позитивних змін у відношенні до планування.

Кожне впровадження потребує визначеної послідовності заходів. Тому в роботі запропоновано один з варіантів такого впровадження стратегічного планування, яке передбачає визначення в часі послідовності проведення всіх його етапів. Особлива увага акцентується на професійному складі плануючої коман-

ди та необхідності активної участі керівників різних рівнів на всіх етапах стратегічного планування. Керівники мають бути ініціаторами процесу стратегічного планування і повинні здійснювати контроль та аналіз всіх робочих ситуацій. Ця робота має визначальний вплив на підвищення їхньої майстерності планування та управління, зростання уваги до рівня управлінської роботи в цілому, розширення спектра врахованих факторів, що безпосередньо впливають на результативність планової діяльності.

Одним з важливих результатів проведеного дослідження є визначення показників, які дають змогу оцінити ефективність здійснення стратегічного планування.

Ефективність планових робіт пропонується оцінювати шляхом аналізу кількісного та якісного рівня отриманих змін та управлінських рішень.

Показник впровадження прийнятих управлінських рішень оцінюється як:

$$V_{пр} = H/G * 100\%,$$

де H – кількість впроваджених управлінських рішень; G – загальна кількість розглянутих управлінських рішень у процесі планової роботи.

Показник відмови від запропонованих управлінських рішень розраховується таким чином:

$$V_{зр} = F/G * 100\%,$$

де F – кількість невпроваджених управлінських рішень.

Дані показники характеризують активність управлінського персоналу в ході оцінки наявних можливостей.

Показник змінності управлінських рішень, які приймаються обраховується як:

$$Z_{зр} = (G-F)/G * 100\%.$$

Цей показник характеризує ступінь консервативності управлінського персоналу в ході планового процесу.

Інтенсивності діяльності менеджерів під час прийняття управлінських рішень визначається за допомогою коефіцієнта якості управлінських рішень:

$$K_{яр} = F/H * 100\%.$$

Цей показник дозволяє оцінити частину вартих уваги висновків з урахуванням загальної кількості оброблених управлінських рішень.

Оскільки процес планування комплексний, оцінку і контроль теж рекомендовано проводити в межах визначеної системи. Тому використовувалися також методи експертної оцінки важливості та впливовості отриманих організаційних змін у системі планування, механізмів визначення і вибору стратегії підприємства та контрольних орієнтирів. Отримані дані довели залежність між ефективністю вирішення основних завдань підприємств інформаційно-технічного обслуговування та рівнем розвитку системи планування в організації.

Проведене дослідження не вичерпує всієї повноти проблеми організації та впровадження стратегічного планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування.

Тому для її розв'язання актуальні і потребують подальшого вивчення такі питання, як: вдосконалення методів визначення перспективності стратегічного плану, визначення основних видів планової діяльності в процесі стратегічного планування, розвиток перспективного бачення в організації, заходи забезпечення ефективної інтеграції стратегічного плану в загальну систему планування організації.

ВИСНОВКИ

1. Рівень економічного розвитку як окремого підприємства, так і держави в цілому залежить від ефективності використання інструментарію стратегічного планування. Стратегічне планування вимагає досконалого нормативного забезпечення і за умов функціонування підприємства в ринковому середовищі має значний вплив на рівень конкурентоспроможності і рентабельності.

2. Реалізація основних принципів планування (системність, безперервність, єдність, гнучкість, точність) дозволяє в умовах ринкових перетворень сформувати дійову систему планування, здатну забезпечити ефективну роботу підприємства інформаційно-технічного обслуговування.

3. Планування діяльності підприємства ґрунтується на застосуванні наукових методів та принципів, основ моделювання тощо. При формуванні системи стратегічного планування необхідно враховувати вплив управлінських рішень, інформаційного середовища, системи існуючих планів, схеми планового процесу, організаційного процесу в організації та процесу управління.

4. Розвиток теоретичних та практичних основ проведення стратегічного планування дозволяє підвищити адаптацію підприємства до умов оточуючого середовища, а також дає можливість диференціювати цей процес та здійснювати його за визначеними етапами. Запропоновані рекомендації передбачають активну підтримку та участь на кожному етапі процесу стратегічного планування керівників різних рівнів управління.

5. Управлінська діяльність з організації і провадження стратегічного планування повинна орієнтуватися на створення сприятливих умов для підвищення творчого потенціалу трудового колективу, розвитку управлінської активності керівників, спрямованості щодо задоволення потреб замовників за рахунок розширення спектру робіт та послуг, підвищення якості і рентабельності інформаційно-технічного обслуговування.

6. На підприємствах інформаційно-технічного обслуговування в сучасних економічних умовах процес стратегічного планування повинен забезпечити реалізацію основних функцій стратегічного планування (адаптацію до зовнішнього середовища, управління організаційними змінами, координацію і регулювання, розподіл ресурсів).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Богдан А.И. Освоение менеджмента на Украине. Проблемы создания новых машин и технологий. – Науч. тр. КГПИ. – Кременчуг: КГПИ. – 1998. – Вып. 2. – С. 342 – 345.

2. Богдан А.И. Роль менеджера в управлении факторами внутренней среды организации // Вестник Харьковского государственного политехниче-

ского университета (№ 26): Технический прогресс и эффективность производства. – 1998. – Вып. 20. – С. 71 – 74.

3. Богдан А.И. Планирование как основная функция менеджера. Проблемы создания новых машин и технологий. – Науч. тру. КГПИ. – Кременчуг: КГПИ. – 1999. – Вып. 1. – С. 406 – 409.

4. Богдан А.И. Системы стратегического планирования // Вестник Харьковского государственного политехнического университета: Технический прогресс и эффективность производства. – 1999. – Вып. 90. – С. 126 – 132.

5. Богдан А.И. Используемая информация в процессе стратегического планирования // Вестник Харьковского государственного политехнического университета: Технический прогресс и эффективность производства. – 1999. – Вып. 90. – С. 145 – 147.

6. Богдан А.И. О проблемности стратегического планирования // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2000. – Вип. 24. – С. 55 – 59.

7. Богдан А.И. Используемая информация в процессе стратегического планирования // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2000. – Вип. 34. – С. 99 – 103.

8. Богдан А.И., Екимов С.В., Кармазин Ю.Л. Анализ системы стратегического планирования предприятий информационно-технического обслуживания // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2000. – Вип. 38. – С. 89 – 105.

9. Богдан А.И., Куц А.Е., Щукин А.И. Вопросы стратегии и планирования на предприятиях информационно-технического обслуживания // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2000. – Вип. 42. – С. 21 – 32.

10. Богдан А.И. Мишковец М.М., Третьяк О.Н. Особенности деятельности предприятий информационно-технического обслуживания // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ: ДНУ. – 2000. – Вип. 45. – С. 56 – 66.

АНОТАЦІЯ

Богдан О.І. Стратегічне планування на підприємствах інформаційно-технічного обслуговування. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.01 – Економіка, організація і управління підприємствами. – Дніпропетровський університет економіки та права, 2003.

Дисертація присвячена дослідженню теоретичних і практичних аспектів стратегічного планування діяльності підприємств в сучасних економічних умовах.

У роботі науково обґрунтовано необхідність системного підходу до розуміння сутності планування, методів та методології стратегічного планування, розглянуто основні етапи впровадження стратегічного планування.

Аналіз процесу планування на сучасних підприємствах інформаційно-технічного обслуговування дозволив обґрунтувати додаткові вимоги до забезпечення ефективності їхньої роботи та визначити шляхи їх досягнення за умов впровадження функції стратегічного планування.

Запропоновано практичні рекомендації для підприємств інформаційно-технічного обслуговування з організації стратегічного планування в сучасних ринкових умовах та вирішення питань адаптації до зовнішнього середовища, організаційних перетворень, координації і регулювання процесу планування, розподілу різних типів ресурсів.

Наведено загальну схему і механізм поетапного впровадження стратегічного планування, види контролю, способи кількісної та якісної оцінки отриманих в процесі стратегічного планування управлінських рішень.

Ключові слова: інформація, стратегія, стратегічне планування, зовнішнє середовище, методи, методологія планування, функції стратегічного планування, оцінка.

АННОТАЦИЯ

Богдан А.И. Стратегическое планирование на предприятиях информационно-технического обслуживания. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.01 – Экономика, организация и управление предприятиями. – Днепропетровский университет экономики и права, 2003.

Диссертация посвящена исследованию теоретических и практических аспектов планирования деятельности предприятий информационно-технического обслуживания в современных экономических условиях. Проанализировано развитие систем планирования на Украине, определен перечень основных факторов внешней и внутренней среды, влияющих на их уровень. На основании анализа последних лет работы отечественных предприятий по производству информационно-технической продукции и услуг проанализированы перспективы и необходимость их дальнейшего развития. Особое внимание уделено исследованию влияния стратегических факторов на производственную деятельность предприятий.

В рамках исследования систем планирования отечественных предприятий информационно-технического обслуживания рассмотрены основные концепции и методы, применяемые при проведении стратегического планирования. Проанализирован зарубежный опыт развития в данной сфере.

Определена и проанализирована система приоритетных принципов планирования. Рассмотрена проблема использования научных подходов и формализованных методов в планировании.

В работе проанализировано состояние развития теории и методологии стратегического планирования, научно обоснована необходимость системного подхода к пониманию методов, методологии и сущности планирования, опробован метод формирования стратегических мероприятий с помощью известных модификаций системного подхода.

Рассмотрены основные подсистемы, свойства, аспекты стратегического

планирования и основные требования к ним.

Реформирование системы управления потребовало повысить внимание к вопросам кадрового и организационного обеспечения процесса планирования. Необходимость постоянного стремления к прогрессивным изменениям в организации потребовала поиска новых резервов и ресурсов для повышения эффективности производственной деятельности. В работе имеет место попытка раскрыть и обосновать условия успешной организации стратегического планирования с использованием комплекса управленческих решений на всех его этапах.

Анализ процесса планирования на современных предприятиях информационно-технического обслуживания позволил обосновать дополнительные требования к обеспечению эффективности работы и определить пути их достижения при условии внедрения функции стратегического планирования.

Повышение внимания менеджеров к внедрению функций стратегического планирования может иметь позитивное влияние на состояние производства, уровень предвидения изменений в окружающей среде организации, получении необходимого инструментария для работы в рыночной среде. Предложены рекомендации для предприятий информационно-технического обслуживания по организации и внедрению стратегического планирования в современных условиях и решению вопросов адаптации к внешней среде, организационных преобразований, координации и регулирования процесса планирования, распределения различного рода ресурсов.

Приведены общая схема и механизм поэтапного внедрения стратегического планирования, виды контроля, способы количественной и качественной оценки полученных в процессе стратегического планирования управленческих решений.

Ключевые слова: информация, стратегия, стратегическое планирование, внешняя среда, методы, методология планирования, функции стратегического планирования, оценка.

SUMMARY

Bogdan A.I. The strategic planning at the information-technical service. – Manuscript.

Thesis on granting scientific degree of Candidate of Economic sciences in specialty – 08.06.01 – Economics, organization and management of businesses. – Dnipropetrovsk University of Economics and Law, 2003.

This dissertation is devoted to theoretical and practical research of the strategic planning of businesses activates in the modern economic surrounding.

The necessity of systematic approach to understanding nature of planning, are grounded in the paper. The main stages of introduction of strategic planning are considered.

The analysis of the planning process at the modern information-technical service firms allowed to ground additional demands of providing efficiency of their performance and to single out the ways of their fulfilling under conditions of introductions of the function of strategic planning.

Practical recommendations on organization of strategic planning under modern economic conditions and solution of the problems of adaptation to environment, organizational transformation, coordination and regulation of the planning process, allocation of different types of resources for information-technical service firms are offered for consideration.

The general scheme and mechanism of providing strategic planning, types of controls, methods of quantitative and qualitative estimation of the data obtained in the process of strategic planning of managerial decision are given in the paper.

Key word: information, strategy, strategic planning, environment, methods, methodology of planning, functions of strategic planning, estimation.